

discussió. — 17 «Si l'haguéssiu conegut el meu Damià, tan jovial i trapella ---. — Això és un ai, *bojarda*: massa que en trobaràs de més trapelles que ell», Coromines, *L'Amor Traïdor* vi, p. 107. «Li escrivia, entre *bojard* i consirós: 'De primer antuvi la vaig pendre per una qualsevol; després he vist que vostè volia córrer una aventura amb mi, però que tenia por de comprometre's'», id., *Les Llàgrimes de St. Llorenç* II, ix, p. 138.

BOYGA, 'artiga, camp romput o desermat a fi de conrear-lo', el nostre i l'oc. *boziga* són mots d'origen pre-romà, probablement cèltic tenint en compte la terminació -ICA, però és dubtosa l'arrel cèltica a què puguin pertànyer; com que un mot gallego-portuguès i lleonès del mateix sentit, *boûça*, correspondria a una base *BOYDIA (o *BAΥDIA) evidentment relacionada, és probable que es tracti de l'arrel cèltica ben coneguda BOUD- 'guanyar', 'conquerir', 'vèncer', indoeuropeu ΒΗΟΥDH-, que en una part del territori del mot va reduir a o el diftong, per adaptar-lo a la fonètica llatina quan es va romanitzar el Migjorn de la Gàllia: la idea fonamental és la de 'guanyar terreny al bosc'. □ 1.ª doc.: llatinitzat *budica* a. 982, i ja a la fi del S. x i en els XI-XIII apareix en la forma catalana.

Encara que barrejant-hi mots molt diferents i sense relació, fou Balari el primer que estudià aquest mot romànic, i en donà indicacions ben valuoses: «El privilegio de Lotario, expedido en 982, a favor del monasterio de Sant Pere de Rodas, habla del *collem de valle Budica* y del *rivolum de Budica* (Marca Hisp., ap. 130) [*inde ascendit usque in collum de Terrario*, afegeix després, amb un altre terme de sentit relacionat, si bé no igual, contra el que diu Balari]; una escritura del año 995 hace mención del *locum que dicunt budigas* [*vel terrarios*, afegeix després, però aquest *vel* s'ha de pendre en el sentit de doble nom, no pas de sinonímia], situado en el término de Cerdanyola en el Vallés (A. C. A., Cart. de St. Cugat del Vallés, núm. 109); la *serra de buzigas* es mencionada en una escritura de 988, como confín meridional de la iglesia de St. Feliu de Milans en el Vallés (ibid., núm. 4); el lugar llamado *ad ipsam villam*, dentro del término de San Cugat, parroquia de St. Pere Octaviano, lindaba por oriente con el *torrente qui discurret de bofigas* (Cart. id., núm. 166). --- La forma actual es en el lenguaje común *bobiga*, que se halla alguna vez, escrita también *boyga*, como en el Capbreu de Isona del año 1516: «e de aquí devalle a la *boyga* de Matheu --- e aquí comence afrontar ab terme de Peraruha» (*Orig. Hist. de Cat.*, 319-20). Els testimonis que dona Alcm de la forma purament catalana *boïga* comencen poc més tard, però és segur que amb poques recerques n'hi podríem afegir molts de medievals.

L'àrea del mot, com a nom de lloc i cognom, s'estén avui a tot el territori del Principat i Comtats, no tant com a apel·latiu vivent, però sí almenys a tota la zona compresa a l'O. del Ter i N. del Cardener i de la línia Segarra-Balaguer (veg. *DAG.*, *Alcm* i *Cos-*

tum. Mancom. I, s. v.). Les enquestes de l'*Onomasticon* mostren un territori no gaire més ample, si ens atenim al que no són estrictes noms propis de lloc, però donen riques indicacions en aqueixa zona pel que fa a l'ús genèric, ben clares en aquest sentit: caràcter declarat uns cops explícitament pels informants, altres revelat per la combinació amb articles, adj. i noms de possessors. En el Rosselló, Vallespir i Conflent el resultat fonètic ha estat pertot *bosiga* (*buzigə*): noms de camps i paratges de baixa muntanya, anomenats *lə buzigə* o *ləz buzigəs*, al Voló, Cornellà de la Ribera, St. Feliu d'Amont, Tellet, Millars, Nefiac; a Vallestàvia m'expliquen que *Ləz Buzigəs* és un «tall de boscos» en els vessants del Canigó, a Noedes que el de *Ləz Buzigəs* és un «comall» d'alta muntanya que va a desaiguar a Coma-Pregona (1960-1961). No crec que aquesta forma amb -z- hagi estat real i pronunciada enlloc més que en el domini dialectal rossellonès; en el Montnegre, entre Horsaivinyà i Vallmanya hi ha certament una vella masia anomenada *La Bosiga*, però és una aparició enterament isolada, i un vell del país, l'any 1931, va explicar-me que el nom li venia d'un home que hi vivia i que era «de la Muntanya».²

Des de l'Alt Berguedà i Cerdanya cap a ponent n'hi ha, en efecte, moltes dades en tota la zona des del Pirineu: *lə buïga grán* a Fígols de les Mines, bastants en el Cardener, de Cardona per amunt, fins a Gósol inclòs, i a la Cerdanya baixa fins més amunt de Bellver; en tots els quals se sent pronunciar *buïga*, que és també la pronúncia més corrent en el Berguedà, la Conca de Tremp, el Flamicell i Bosia, i a Ribagorça (Boí, Alta Ribagorçana, Isàvena i fins al S. de Benavatri), mentre que l'accentuació *buïga* o *boïga* es conserva millor en el Segre mitjà (anotat des de Tiurana fins a Arcavell i Aravell) i Urgellet i en el Pallars Sobirà.³ L'extensió dels derivats *boïc*, *boïgò*, *boïgot* i dels verbals com *esboïgar*, que cal veure a baix, complementa molt aquestes dades. En bastants punts es conserva consciència completa del sentit del mot, i aquest pertany encara de ple als apel·latius d'ús corrent: a Oliu de Solsonès m'explicaven que en Tal «allí hi té una *buïga*» (1963); a Prats i Sansor (cerd.) m'aclarien que «una *buïga* vol dir una feixa» (si bé a propòsit d'un indret *ləz Búigəs*); a Arcavell testificaven que és el mateix que *artiga*; a Estamariu (1935) deien que a la Collada de les Perotes hi ha un indret que «hi arrencaven *buïges*», a Cabdella que «l'Aucata és una *boïga* que hi ha per avall de Filià» (1957). Encara que això és més corrent en el masculí *boïc* o *boïgot*, també hi ha localment l'acc. 'formigó, munt de matisser que hom crema: així, per ex., em definien *buïges* al capdamunt de la vall de Cardós (Tavascan, 1934).

Moltíssim en toponímia, i també com a nom genèric. El cas vulgar, en dotzenes d'exemples recollits pertot, és que vagi determinat amb *de* pel nom d'un amo o cultivador (*Les Buïgues del Paraire*, Taús, la *Búïga* de Montaner a Montcortès, etc.), però altres cops ve a darrere un vell nom de lloc (*la Buïga de Carrera* a la Bastida de Sort, *la Buïga de Mitges* a